

A long-exposure photograph of a city street at night. The foreground shows a dark asphalt road with white lane markings and a large white arrow pointing right. Above the road is a multi-level highway interchange with concrete pillars and railings. The background is filled with tall, modern skyscrapers, some of which are brightly lit with blue and white lights. The image is dominated by vibrant, horizontal light trails in shades of red, orange, and yellow, which appear to be the result of long-exposure photography of moving vehicles. The overall scene conveys a sense of urban activity and modern infrastructure.

# PRZEMIANY NA RYNKU PASAŻERSKICH USŁUG TRANSPORTOWYCH

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

**PRZEMIANY NA RYNKU  
PASAŻERSKICH USŁUG  
TRANSPORTOWYCH**



*Algirdas Mysominku*

# PRZEMIANY NA RYNKU PASAŻERSKICH USŁUG TRANSPORTOWYCH

MONOGRAFIA DEDYKOWANA  
PROFESOROWI OLGIERDOWI WYSZOMIRSKIEMU



*pod redakcją*

Katarzyny Hebel i Dariusza Tłoczyńskiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego  
Gdańsk 2021

#### Recenzenci

prof. dr hab. Włodzimierz Rydzkowski  
dr hab. Henryk Ćwikliński, prof. em. UG  
dr hab. Adam Przybyłowski, prof. UMG

#### Redakcja, skład i łamanie

Violet Design / Wioletta Kowalska

#### Projekt okładki i stron tytułowych

Filip Sendal

Na okładce wykorzystano zdjęcie autorstwa fanjianhu z zasobów freepik.com  
(domena publiczna)

Publikacja sfinansowana ze środków Katedry Rynku Transportowego  
Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego oraz Wydziału Ekonomicznego  
Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański  
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-278-6

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego  
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot  
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206  
e-mail: [wydawnictwo@ug.edu.pl](mailto:wydawnictwo@ug.edu.pl)  
[wydawnictwo.ug.edu.pl](http://wydawnictwo.ug.edu.pl)

Księgarnia internetowa: [wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/](http://wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/)

#### Druk i oprawa

Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego  
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot  
tel. +48 58 523 14 49

## Spis treści

Prof. dr hab. Olgierd Wyszomirski – życiorys .....	11
Listy gratulacyjne .....	17
Prof. dr hab. Piotr Stepnowski, Rektor Uniwersytetu Gdańskiego .....	19
Dr hab. Monika Bąk, prof. Uniwersytetu Gdańskiego, Dziekan Wydziału Ekonomicznego .....	21
Dr hab. Dariusz Tłoczyński, prof. Uniwersytetu Gdańskiego, Kierownik Katedry Rynku Transportowego .....	23

### CZĘŚĆ 1

#### PRZEMIANY EKONOMICZNO-SPOŁECZNE A ROZWÓJ TRANSPORTU PASAŻERSKIEGO

Jan Burnewicz

<b>Transport miejski a rozwój ekonomiczno-społeczny .....</b>	<b>27</b>
1. Wprowadzenie .....	28
2. Prawidłowości rozwoju ekonomiczno-społecznego .....	29
3. Transport jako czynnik wzrostu i rozwoju ekonomiczno-społecznego .....	34
4. Miasta i transport miejski w rozwoju ekonomiczno-społecznym .....	38
5. Podsumowanie i kwestie dyskusyjne .....	47
Literatura .....	47

Grzegorz Krawczyk, Anna Urbanek

<b>Wpływ zmian demograficznych na funkcjonowanie systemu transportu publicznego – przegląd badań .....</b>	<b>53</b>
1. Wprowadzenie .....	54
2. Zmiany demograficzne a zachowania transportowe .....	55
3. Wpływ zmian demograficznych na funkcjonowanie transportu publicznego .....	61

4. Podsumowanie .....	65
Literatura .....	66

## CZĘŚĆ 2

### PROCESY INTEGRACJI, KONKURENCJI I TRANSFORMACJI CYFROWEJ W TRANSPORCIE MIEJSKIM

Grzegorz Dydkowski

#### **Procesy integracji i usługi mobilności jako kierunek zmian**

<b>systemów transportu miejskiego .....</b>	<b>71</b>
1. Wprowadzenie .....	72
2. Czynniki zmian w sposobach przemieszczania się w miastach .....	75
3. Integracja i usługi mobilności w transporcie miejskim – model rozwiązania .....	78
4. Dyskusja dotycząca wdrożenia zintegrowanej usługi mobilności .....	82
5. Podsumowanie .....	85
Literatura .....	86

Krzysztof Grzelec, Katarzyna Hebel

#### **Konkurencja regulowana w zbiorowym transporcie miejskim**

<b>w Polsce – 30 lat doświadczeń .....</b>	<b>89</b>
1. Wprowadzenie – przesłanki funkcjonowania rynku transportu miejskiego w warunkach konkurencji regulowanej .....	91
2. New Public Management jako zasada funkcjonowania zarządów transportu miejskiego .....	95
3. Poziomy zarządzania i funkcje zarządów transportu miejskiego .....	96
4. Ocena funkcjonowania zarządów transportu miejskiego w Polsce .....	98
4.1. Efektywność struktur organizacyjnych zarządów .....	98
4.2. Kształtowanie podaży .....	101
4.3. Kontraktowanie usług .....	102
4.4. Innowacyjność zarządów transportu .....	104
5. Dyskusja i podsumowanie .....	107
Literatura .....	110

Wojciech Paprocki, Michał Wolański

### **Transformacja cyfrowa mobilności aglomeracyjnej**

<b>a ewolucja usług komunikacji miejskiej</b> .....	113
1. Wprowadzenie .....	115
2. Pojęcia transformacji cyfrowej i zrównoważonej mobilności miejskiej .....	116
3. Przejawy i powody zacofania cyfrowego komunikacji publicznej .....	120
4. Wyniki projektu UITP .....	123
5. Dyskusja .....	125
6. Wnioski i rekomendacje .....	128
Literatura .....	129

## CZĘŚĆ 3

### KSZTAŁTOWANIE PODAŻY W TRANSPORCIE MIEJSKIM

Hubert Kołodziejski

<b>Uwarunkowania kształtowania oferty transportu miejskiego</b> .....	133
1. Wprowadzenie .....	134
2. Elementy oferty transportu miejskiego .....	136
3. Uwarunkowania kształtowania oferty transportu miejskiego .....	140
4. Dyskusja dotycząca polityki transportowej gmin w kontekście kształtowania oferty transportu miejskiego .....	146
5. Podsumowanie .....	149
Literatura .....	150

Wojciech Bąkowski

### **Ocena przydatności badania potrzeb i popytu w ustalaniu**

<b>podaż usług transportowych</b> .....	153
1. Wprowadzenie .....	154
2. Potrzeby transportowe a popyt na przewozy w komunikacji miejskiej .....	156
3. Czynniki generujące popyt na usługi w przewozach pasażerskich .....	160
4. Specyficzne cechy struktury władczej samorządu miejskiego decydujące o podaży komunikacji zbiorowej .....	163
5. Wymagania stojące przed stroną podażową w zakresie przemieszczania na obszarach aglomeracji miejskiej .....	165
6. Podsumowanie .....	170
Literatura .....	171



Marcin Wołek, Marcin Gromadzki, Aleksander Jagiełło

### **Dzielnicowe, miejskie i metropolitalne plany**

<b>zrównoważonej mobilności – różnice i podobieństwa</b> .....	173
1. Wprowadzenie .....	174
2. Główne cele planowania zrównoważonej mobilności .....	177
3. Podobieństwa pomiędzy dzielnicowymi, miejskimi i metropolitalnymi planami zrównoważonej mobilności .....	182
4. Różnice pomiędzy dzielnicowymi, miejskimi i metropolitalnymi planami zrównoważonej mobilności .....	186
5. Wnioski .....	190
Literatura .....	191

## CZĘŚĆ 4

### WPLYW PANDEMII NA RYNEK TRANSPORTU PASAŻERSKIEGO

Robert Tomanek

<b>Wpływ pandemii COVID-19 na mobilność miejską</b> .....	197
1. Wprowadzenie .....	198
2. Wpływ COVID-19 na gospodarkę .....	199
3. Zmiany mobilności .....	204
4. Dyskusja – mobilność miejska w świecie postpandemicznym .....	207
5. Podsumowanie .....	210
Literatura .....	211

Aleksandra Mendryk, Justyna Staszak-Winkler

### **Wpływ pandemii na funkcjonowanie rynku zbiorowego**

<b>transportu miejskiego</b> .....	213
1. Słowo wstępne .....	214
2. Wprowadzenie w problematykę .....	214
3. Instrumenty ochrony pasażerów .....	216
4. Aspekty ekonomiczne .....	218
5. Polityka zrównoważonej mobilności .....	220
6. Kształtowanie wizerunku transportu miejskiego .....	223
7. Podsumowanie .....	223
Literatura .....	224

Danuta Rucińska, Andrzej Ruciński

<b>Transport i rynek usług lotniczych a pandemia COVID-19</b> .....	227
1. Wprowadzenie .....	228
2. Determinanty funkcjonowania transportu i rynku usług lotniczych wobec pandemii COVID-19 – ujęcie syntetyczne .....	230
3. Dyskusja wokół problematyki COVID-19 i szans rozwoju transportu lotniczego .....	238
4. Podsumowanie .....	240
Literatura .....	242

Dariusz Tłoczyński, Stanisław Miecznikowski

<b>Funkcjonowanie systemu rail airports link w warunkach pandemii SARS-CoV-2. Studium przypadku Port Lotniczy Gdańsk</b> .....	245
1. Wprowadzenie .....	246
2. Transport lotniczy w czasie pandemii COVID-19 .....	247
3. Funkcjonowanie systemu rail airports link w Polsce .....	250
4. Funkcjonowanie systemu dowozowo-odwozowego w Gdańsku .....	253
5. Podsumowanie .....	256
Literatura .....	257

## CZĘŚĆ 5

### PRZEMIANY NA RYNKACH TSL

Piotr Niedzielski

<b>Technologie wirtualnej rzeczywistości (VR) i rzeczywistości rozszerzonej (AR) jako kierunek rozwoju systemów symulacyjnych w zakresie kształtowania kompetencji pracowniczych w sektorze TSL</b> .....	261
1. Wprowadzenie .....	263
2. Symulatory jako narzędzia procesu kształtowania kompetencji .....	265
3. Wirtualna rzeczywistość i rzeczywistość rozszerzona jako środowisko i narzędzie szkoleniowe .....	269
4. Zastosowanie VR i AR w sektorze logistyki .....	278
5. VR w szkoleniach operatorów wózków widłowych .....	281
6. VR w szkoleniach spadochronowych .....	282
7. Sektor bezpieczeństwa – szkolenie pracowników straży pożarnej .....	284
8. Podsumowanie .....	286
Literatura .....	287



## Prof. dr hab. Olgierd Wyszomirski – życiorys

Założyciel i wieloletni kierownik Katedry Rynku Transportowego na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego; współzałożyciel i wieloletni dyrektor Zarządu Komunikacji Miejskiej w Gdyni; urodzony 27 lipca 1951 r. w Gdyni, absolwent Szkoły Podstawowej nr 18 w Gdyni, III Liceum Ogólnokształcącego w Gdyni – klasy z wykładowym językiem angielskim i Uniwersytetu Gdańskiego – stacjonarnych jednolitych studiów magisterskich i stacjonarnych studiów doktoranckich na Wydziale Ekonomiki Transportu.

### PRZEBIEG KARIERY NAUKOWEJ

- 1974 – tytuł zawodowy magistra ekonomii z wyróżnieniem uzyskany 14 czerwca na Wydziale Ekonomiki Transportu Uniwersytetu Gdańskiego, na podstawie pracy magisterskiej pt. *Obsługa komunikacyjna zespołu portowo-miejskiego Gdańsk–Gdynia przez sieć autobusów miejskich*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Piskozuba i dr. Andrzeja Rucińskiego
- 1977 – stopień naukowy doktora ekonomii uzyskany 13 lipca na Wydziale Ekonomiki Transportu Uniwersytetu Gdańskiego, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Komunikacja miejska w polityce cen transportu pasażerskiego w Polsce*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Piskozuba
- 1988 – stopień naukowy doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w zakresie ekonomiki transportu uzyskany 16 czerwca na Wydziale Ekonomiki Transportu Uniwersytetu Gdańskiego, na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Substytucja i komplementarność indywidualnej i zbiorowej komunikacji miejskiej*

1999 – tytuł naukowy profesora nauk ekonomicznych nadany 26 lutego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

#### PRZEBIEG PRACY ZAWODOWEJ W UNIWERSYTECIE GDAŃSKIM

1977 – stanowisko st. asystenta (po ukończeniu stacjonarnych studiów doktoranckich)  
1978 – stanowisko adiunkta  
1989 – stanowisko docenta  
1994 – stanowisko profesora nadzwyczajnego UG  
2002 – stanowisko profesora zwyczajnego

#### PEŁNIONE FUNKCJE W UNIWERSYTECIE GDAŃSKIM

1980–1990 – przewodniczący Wydziałowej Komisji Planów Zajęć  
1991–2020 – kierownik Katedry Rynku Transportowego

#### PRZEBIEG PRACY ZAWODOWEJ W PRAKTYCE GOSPODARCZEJ

1987–1989 – Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Gdańsku  
1989–1991 – Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Gdyni i Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Gdańsku  
1991–1992 – Miejski Zakład Komunikacyjny w Gdyni  
od 1992 – Zarząd Komunikacji Miejskiej w Gdyni

#### PEŁNIONE FUNKCJE POZA UNIWERSYTETEM GDAŃSKIM

1991–1992 – główny organizator komunikacji miejskiej w Miejskim Zakładzie Komunikacyjnym w Gdyni  
od 1992 – dyrektor Zarządu Komunikacji Miejskiej w Gdyni  
(od 2018 – z-ca dyrektora ds. oferty przewozowej)

- 2000–2017 – przewodniczący rady nadzorczej spółki PEWIK w Gdyni  
2006–2018 – członek rady naukowo-programowej miesięcznika techniczno-naukowego „Transport Miejski i Regionalny”  
2007–2018 – członek zarządu Metropolitalnego Związku Komunikacyjnego Zatoki Gdańskiej  
2017–2019 – członek rady nadzorczej spółki InnoBaltica w Gdańsku

#### CZŁONKOSTWO W TOWARZYSTWACH NAUKOWYCH I ORGANIZACJACH POZARZĄDOWYCH

- od 1983 – członek Gdańskiego Towarzystwa Naukowego (w latach 1989–1993 przewodniczący Komisji Ekonomicznej)  
od 1995 – członek Lions Clubs International – Lions Club Gdynia (w kadencji 2006/2007 prezydent Lions Club Gdynia)

#### NAGRODY I ODZNACZENIA

- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski
- Złoty Krzyż Zasługi
- Złota Odznaka z Diamentem Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczpospolitej Polskiej
- Medal Komisji Edukacji Narodowej
- Medal Zasłużony dla Komunikacji Miejskiej w Polsce
- Medal 50-lecia Uniwersytetu Gdańskiego
- Medal 40-lecia Uniwersytetu Szczecińskiego
- Medal 70-lecia Gdyni
- Medal Civitas e Mari przyznany przez Prezydenta Miasta Gdyni
- nagroda ministra za rozprawę habilitacyjną
- kilka indywidualnych i zespołowych nagród Rektora Uniwersytetu Gdańskiego, w tym nagroda z okazji 50-lecia Uniwersytetu Gdańskiego
- Melvin Jones Fellow Award for Dedicated Humanitarian Services by Lions Club Internatinal Foundation

## WYBRANE PUBLIKACJE NAUKOWE ZWARTE

- Ekonomika komunikacji miejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1986
- Substytucja i komplementarność indywidualnej i zbiorowej komunikacji miejskiej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Rozprawy i monografie” 1988, nr 107
- Rynek przewozów pasażerskich*, redakcja, autorstwo rozdziału 4 pt. *Marketing w transporcie pasażerskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1994
- Komunikacja miejska w gospodarce rynkowej*, redakcja, autorstwo rozdziału 3 pt. *Podaż w komunikacji miejskiej*, współautorstwo rozdziału 4 pt. *Koszty komunikacji miejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1997
- Badania marketingowe w komunikacji miejskiej*, współautor K. Grzelec, Izba Gospodarcza Komunikacji Miejskiej, Warszawa 1998
- Funkcjonowanie rynku komunikacji miejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1998
- Zarządzanie komunikacją miejską*, redakcja oraz autorstwo rozdziałów: 3.1 pt. *Koszty komunikacji miejskiej*, 3.3 pt. *Finansowanie komunikacji miejskiej*, Gdańska Fundacja Kształcenia Menedżerów, Gdańsk 1999
- Gospodarowanie w komunikacji miejskiej*, redakcja autorstwo rozdziałów: 4.1 pt. *Cechy podaży komunikacji miejskiej*, 5 pt. *Koszty komunikacji miejskiej*, 7 pt. *Organizacja i zarządzanie komunikacją miejską*, 12 pt. *Marketingowe kształtowanie usługi komunikacji miejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2002
- Zarządzanie marketingowe na rynku usług transportowych*, współautorzy: A. Ruciński, D. Rucińska, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2004
- Transport miejski. Ekonomika i organizacja*, redakcja i autorstwo rozdziałów: 4.3 pt. *Uwarunkowania kształtowania oferty przewozowej w transporcie miejskim*, 6 pt. *Koszty transportu miejskiego*, 10.4 pt. *Ewolucja systemów organizacji i zarządzania transportem miejskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2008

- The Trolleybus as an Urban Means of Transport in the Light of the Trolley Project*, redakcja wspólnie z M. Wołkiem i autorstwo rozdziałów: 2.3 pt. *Trolleybus Transport in Cities Participating in Trolley Project*, 5.1 pt. *Models of Organization and Management of Trolleybus Transport* (współautor: H. Kołodziejski), 5.3 pt. *Organization and Management of Trolleybus Transport in Cities Participating in Trolley Project*, 9.2 pt. *The Future Role of Trolleybus Transport Systems with Particular Emphasis on Cities Participating in Trolley Project*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013
- Rynek usług transportowych w Polsce*, redakcja D. Rucińska, autorstwo rozdziałów: 5.3 pt. *Badania potrzeb przewozowych i popytu*, 12.1 pt. *Charakterystyka rynku transportu miejskiego*, 12.2 pt. *Problemy funkcjonowania rynku transportu miejskiego*, PWE, Warszawa 2015
- Transport. Nowe wyzwania*, redakcja K. Wojewódzka i E. Załoga, autorstwo rozdziału 3.6 pt. *Transport miejski*, PWN, Warszawa 2016
- Zarządzanie zbiorowym transportem miejskim w warunkach polityki zrównoważonej mobilności*, współautorzy: K. Grzelec, K. Hebel, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2020

## WYBRANE ARTYKUŁY NAUKOWE

- Analiza przesłanek celowości wprowadzenia bezpłatnej komunikacji miejskiej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Ekonomia Transportu Lądowego” 1979, nr 9
- Wpływ czasu podróży na wybór sposobu przemieszczania się w transporcie miejskim*, „Transport Miejski” 1984, nr 6
- Postulaty przewozowe – wg badań ankietowych*, „Transport Miejski” 1987, nr 6
- Preferencje użytkowników komunikacji miejskiej w aglomeracji gdańskiej (wg badań ankietowych)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Ekonomia Transportu Lądowego” 1993, nr 21
- Funkcjonowanie zderegulowanego lokalnego transportu pasażerskiego w Wielkiej Brytanii na przykładzie Leeds i Sheffield*, cz. 1, „Transport Miejski” 2001, nr 5, cz. 2, „Transport Miejski” 2001, nr 6



*Modelowe ujęcie organizacji i zarządzania komunikacją miejską*, „Transport Miejski” 2003, nr 2

*Kształtowanie rozwoju lokalnego i regionalnego transportu publicznego w Polsce w świetle polityki transportowej Unii Europejskiej*, „Transport Miejski i Regionalny” 2008, nr 2

*Badania marketingowe jako podstawa planowania zrównoważonej mobilności w miastach*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego, Ekonomika Transportu i Logistyka” 2014, nr 52

*Zrównoważony rozwój transportu w miastach a jakość życia*, „Transport Miejski i Regionalny” 2017, nr 12

*Ensuring sustainable development of urban public transport: a case study of the trolleybus system in Gdynia and Sopot (Poland)*, współautorzy: M. Wołek, M. Wolański, M. Bartłomiejczyk, K. Grzelec, K. Hebel, „Journal of Cleaner Production” 2021, Vol. 279, DOI:10.1016/j.jclepro.2020.123807 [dostęp: 27.09.2021]

## FUNKCJA PROMOTORA PRAC DOKTORSKICH I MAGISTERSKICH

Promotor 8 prac doktorskich i ok. 350 prac magisterskich

## PASJE I ZAINTERESOWANIA

Historia, muzyka, transport

## MOTTO ZAWODOWE

Badania naukowe w ekonomii powinny być powiązane z potrzebami praktyki gospodarczej

Monografia została przygotowana przez znanych specjalistów i ekspertów zajmujących się transportem, szczególnie problematyką transportu miejskiego. Ich głównym celem było zebranie wyników badań i analiz prowadzonych przez przedstawicieli różnych ośrodków naukowych na temat funkcjonowania transportu, z uwzględnieniem okresu pandemii.

Publikacja stanowi podziękowanie dla wybitnego specjalisty, naukowca i praktyka zajmującego się transportem miejskim, Profesora Olgierda Wyszomirskiego, wieloletniego Kierownika Katedry Rynku Transportowego Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Gdańskiego, pełniącego równocześnie funkcję Dyrektora Zarządu Komunikacji Miejskiej w Gdyni, który potrafił swoją pasją i zainteresowaniami zainspirować szerokie grono naukowców. Autorami poszczególnych artykułów są przyjaciele i współpracownicy oraz wychowankowie Pana Profesora.



**Uniwersytet  
Gdański**

Wydawnictwo  
Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-278-6